

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS

SECTION I

Рік LII. Ч. 19. Нью-Йорк і Джерзі Сіті, субота, 29 січня 1944. No. 19. New York and Jersey City, Saturday, January 29, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Американці й Філіппинці вигибають Відбивають вибрані нацистичні війська в японських таборих

ВАШІНГТОН. — На підставі зізнань трьох американських утікачів з японських військово-плінних таборів департамент війни й флоту подає до прилюдного відома варварські сцени, які мусять переходити американці й філіппинці, полонені вчасі здачі Батану й Корегідору. У таборих нема води, нема харчів, нема навіть місця на захист перед пекучим сонцем. Внаслідок таких від-

носни полонені вмирають сотнями. Коли полонених переводили з Батану до таборів, це був справжній „похід мерців“. До прибуття останніх вистей нараховують 5,200 погиблих американців, а кількакрат тільки філіппинців. Крім цього оповідають втікачі про велике число смертей на підставі заяв інших свідків, але цих вистей не провірено.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ 6-МІЛІОНОВУ АРМІЮ ЗА МОРЕ.

ВАШІНГТОН. — Дві третини американської армії, в числі п'ять до шість мільйонів людей, опиняться в військовій службі заморем до 1 січня 1945. Про цей плян сповістив газетярів на пресовій конференції секретар війни Генрі Стімпсон. Згідно з ним заберуть в країю найспосібніших і найліпше тренуваних вояків, а на їх місце покличуть до служби і нового тренування рекрутів, або притягнуть до відповідної служби жіночі воєнні організації. На підставі тих звідомлень приймається думка, що Америка перейде з оборонної акції до заціпної, щоб скоро покінчити війну.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ СТРАЙКІВ.

МАЯМІ (Флориди). — На засіданню Екзекутивної Ради Американської Федерації Праці прийнято постанову, щоб ні члени, ні юнії, що приналежать до цієї організації, не виходили на страйки в часі теперішньої воєнної кризи, бо на це нема ніякого оправдання. „Тепер такий час, що продукція воєнних матеріалів мусить іти без упину“ — сказано в зазиві до членства.

СТРАШНИЙ РІК ДЛЯ НАШИХ БРАТІВ В ЕВРОПІ...

Так пише, закінчуючи старий рік, канадійський двотижневик „Будучність Нації“, додаючи, що „жаден нарід не натернівся за минулий рік як наш український нарід“, та що „Україна стала за минулий рік нічим іншим, а тільки великою спаленою руїною, знищеною землею, а її діти голодними, обдіраними, без даху над головою сиротами“.

„НЮЗ ЛЕТЕР“.

Така є назва часопису, що його видає в Англії Союз Українських Канадійських Вояків, що має свою головну квартиру в місті Манчестер.

З ПРОМОВИ ПОЛЬСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЯКА.

В Шікаго справляли поляки привіт 19-літньому лейтенантові В. Годлевському, складаючи йому разом перший дар у сумі \$13,000. Годлевський, що роджений і вихований в Америці, втратив обидві руки в боротьбі з німцями як летун при польській армії, сформованій в Англії. На прийнятті він сказав, між іншим, таке:

„До польського війська, до летунства польського, вступив я тому, бо так собі думав: Як мій батько, будучи молодим хлопцем, міг був піти боротись за Польщу, то чому ж я, його рідний син, мав би сидіти вдома, куди Польща, дорогий край моїх родичів, потребує, щоби боронити її землі й свободи... Я є гордий з моєї служби в польським летунстві... Не жалю ні мого труду, ні болю, ні пролятої крові. Жаль мені тільки одного, що вже не зможу більше стріляти до німців. А я так дуже хотів би ще їм відплатитись за смерть моїх товаришів і — за мої руки“.

ЩЕ ОДНА ДИСКУСІЯ.

У фейлетонах російської нью-йорської газети „Новое Русское Слово“ забирають голоси росіяни і поляки, як виглядало „поступові“, з соціалістичних і революційних рядів, та пробують розв'язувати польсько-російський граничний спір. Ось ті „поступовці“ балакають в такий спосіб, якби на тих землях жили тільки москалі й поляки. Навіть не впадає їм у голову, що треба прислухуватись тому, що сказав про це український нарід, або принаймні ще раз його запитати. Нема то як „поступовці“...

„ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДЕНЬ ПІМСТІ“

Ось такі написи являються телер на парканах і домах в місті Варшаві. Кажуть, що їх наліплюють ночами члени польської підпольної акції.

На низькій прибережній рівнині на південний захід від міста Літорії, котре збудовано за Мусолініа, а котре є центром адміністрації Понтійських Болот, звели нововисаджені британські й американські війська перший бій з вибраними нацистичними військами, киненими проти них у п'ять днів по їх висадженню на беріг. Перемога осталася по боці Аліантів.

Ген. Гаролд Александер, аліантський командант на централь-

ному Середземному морю, заявив у своїй розмові з газетярими на чердаку воєнного британського корабля, що ініціатива в боях коло Риму находиться в руках Аліантів. Він розкрив, що удар американських військ по через ріку Рапідо був чистий тактичний маневр, аби стягнути в той бій більше німецьких військ у самої навічери висаджування аліантських військ під Римом. Американці, казав Александер, знаменито перевели операцію.

А КОЛИ УКРАЇНЦІ ДІЖДУТЬСЯ СВОГО СЛОВАРЯ?

В Бофало, як подає ПАТ, вже появился перший зшиток великого англійсько-польського і польсько-англійського словаря, опрацьованого польським журналістом Ернестом Ліліеном. Видається його коштом Фондації св. Петра в Стів Пойнт, а з ініціативи кс. Ю. Хилінського. Тим, як кажеться, осягнено те, до чого змагали „культурні амбіції американських поляків“.

ЩО НА ТЕ УКРАЇНЦІ З КОНЕТИКАТ?

Польська Агенція Телеграфічна подає, що сенатор Френсиз Т. Малоні з стейту Конетикат, предложив в сенаті 18 січня резолюцію Польського Центрального Комітету в Теревил, Конетикат, якого Комітет „звертається до конгресу з проханням допомогти Польщі затримати давні, передвоєнні границі“. Ця резолюція зістала предложена сенатському комітетові для справ заграничних.

ВИГОТОВЛЯЮТЬ БИЗНЕСОВИЙ АДРЕСАР.

В Винніпегу виготовляється Український Бизнесовий Адресар цього міста в якому хочуть помістити теж тих українців Великого Винніпегу, що служать тепер у канадійських військових формаціях.

УКРАЇНЕЦЬ МІСЬКИМ РАДНИМ.

У Порт Артур, Онтеріо, вибрано перший раз українця радним. Є ним місцевий лікар, д-р Едвард В. Антохів (Антонів), що походить з української патріотичної родини.

З ПОЛЬЩІ ПІД НІМЦЯМИ.

ПАТ подає, що від жовтня 1943 року нацистська влада розстріляла або вившала в Польщі коло 10,000 осіб. Вішання відбувається на публичних площах.

ВБИЛИ НАЦИСТИЧНОГО ПРОПАГАНДИСТА НА УКРАЇНІ.

За німецькими пресовими звідомленнями, російські партизани вбили Йоахима Палду, 32-літнього начальника німецької пропаганди на Україні, підчас його „бизнесової“ подорожі по Україні.

Він був начальником нацистичної пропаганди вперед у Східній Пруссії, а по заняттю Києва німцями був перенесений на Україну.

ВЕЛИКИЙ АЛІАНТСЬКИЙ РЕЙД ПО ОСТРОВАХ АДМИРАЛТІ.

Великі американські бомбовики били третій раз на острови Адміралті, що лежать на північний схід від Нової Гвінеї й мають велике стратегічне значення як центри японської морської плавби в цій частині Тихого океану. Скинено на них 120 тон бомб. У попередніх двох рейдах брали участь тільки бомбовики середньої величини.

БРИТАЙЦІ ЛЕГКОВАЖУТЬ СОБІ ЗАПОВІДЬ, ЩО НІМЦІ ВЖИЮТЬ ГАЗУ.

Остороги з різних сторін, що поставлені перед прігрою німці вживуть газів як останнього засобу проти британців, не находять у Британії віри. Тепер там майже ніхто не носить зо собою газової маски. Служба Цивільної Оборони веде тепер кампанію проти цієї неосторожності.

ПРЕСА ПРО АРХИПЕНКА.

В „Нью-Йорк Таймс“ та інших нью-йорських газетах появилсь оцінки творів славного різьбара і маляра, Олександра Архипенка, що телер виставлені в Нью-Йорку, в мистецькій галерії Нірендорфа, 53 Іст 57 вулиця, де їх можна оглядати кожного дня.

WOULD YOU GIVE \$100 TO BRING VICTORY NEARER?—YOUR PURCHASE OF A \$100 WAR BOND MAY TURN THE TRICK!

LIBRARY OF CONGRESS WASHINGTON D. C.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Деж те зовнішнє вмішування?

Польсько-советський спір за Західну Україну знову виринув на публичний овид і то аж двома подіями. Відповідаючи у британському парламенті інтерпеляцію на одного посла, британський секретар заграничних справ Іден, подав офіційне становище британського уряду в тій справі, а в Вашингтоні Кордел Гол, секретар стейту, себто до певної міри рівнорядний з Іденом американський урядник, подав газетарам до відома відповідь советського уряду на пропозицію американського уряду посередничити в польсько-советських спорах.

Подавши ці два факти такого визначного порушення польсько-советського спору, „Нью Йорк Таймс“ згорі признав, що, не дивлячися на такі порушення справи, розвязка спору не посулася наперед ні на один крок. З одного боку московська відповідь на вашингтонську пропозицію відкидає американське вмішування в даний мент як передчасне, чи не спіле. З другого боку заява британського уряду устами його секретаря заграничних справ питання теж не розвязує, бо тільки стверджує, що британський уряд стоїть далі на своїх давніших заявах у цій справі чи в подібних справах. Це становище зводиться властиво до того, що Британія не хоче допустити до того, аби цю справу вирішував самий російський уряд, чи військовою силою, чи дипломатичною маніпуляцією. Як це становище пояснено пізніше, воно означає, що британський уряд не хоче бачити одностороннього вирішення справи, або зовнішньою інтервенцією. Він хотів би видно бачити його вирішення за порозумінням обох сторін, а цими сторонами він уважає Польщу й Росію.

Між урочистими заявами, якими британський уряд ще й тепер уважає себе звязаним, є теж Атлантійський Чартер, а цей до-

кумент признає засаду, що ніяка територія не повинна змінити своєї державної приналежності, хіба що за неї заявиться народ тої території свобідно висказаною волею. Атлантійський Чартер зовсім ясно признає крім держав, що підносять претенсії на територію, ще третій чинник, а це самий народ спірної території.

Це становище має вже певну публіцистичну піддержку. Навіть у тому, „Нью Йорк Таймс“ про ситуацію спірних територій, як про дивну, коли про державну приналежність говорить з одного боку одна держава, з другого боку друга держава, а кожна з них при тому покликують на різні аргументи, інколи навіть на ті самі засади, інколи кожна при тому підсуваючи, що народ певно хоче до неї належати, а ні одна з них не хоче признати народови права й нагоди заявитися свобідно, куди він хоче належати.

Джеймс Б. Рестон, лондонський кореспондент „Нью Йорк Таймс“ пише тепер, що заяву Ідена в парламенті критикують у лондонських дипломатичних кругах, як неважно зложеною й сказану в злий мент. Він не каже, чому саме вона вважається зле зложеною. Чи не можливо, що десь уже виринають думки, що британська фраза проти зовнішнього вмішування в цей спір за Західну Україну підсуває вже декому питання: хто властиво є в цій справі зовнішньою стороною? І хто в ній властиво є внутрішньою стороною, себто стороною, до справи справді причетною?

Колиж таке питання буде на решті справді піднесене на всю величину, якаж на нього може бути інша відповідь, як не признання, що найбільше зацікавленою стороною являється таки саме автохтонне місцеве населення?

ЧАСТИНА НАШОЇ СИСТЕМИ...

Те, що президент Рузвелт був змушений вжити аж таких острих слів як „ошуство“, критикуючи сенатські міри в справі права голосування вояків, моряків і маринарів, вказує, що війна вже залишила свої сліди, які відбиваються на нервах нас усіх, а найбільше на тих, що на них спочиває головна відповідальність за охорону і добро держави.

Можливо, як дехто припускає, що з тим правом голосування наших збройних сил є теж звязана президентська виборча кампанія.

Можливо, що обидві головні партії зацікавлені в цьому голосуванні остільки, оскільки це одній чи другій партії виходить на користь, та що саме те є причиною боротьби і тяганини в конгресі.

Та не зважаючи на те все, треба признати президентови Рузвелтові рацію, коли він, як начальний командант наших збройних сил, дбає, щоб нашим воякам була дана змога висказати свою волю при таких важних актах, яким є голосування, хто має

бути наступним президентом держави.

На те, як зареагував президент Рузвелт, чи як реагують ті, що президентови відповідають, треба на нашу думку, глядіти в такий спосіб, що всі ті речі, хочби вони були дуже неприємні, а навіть хвилево й шкідливі, то це теж частина нашої демократичної системи. Бо ми не є досконалі. В нашій системі є добрі сторони, а є і лихі. Є певні недомогання. Та застановляючись над тим, таки прийдемо до заключення, що краще, щоб так було, ніж щоб ми були під диктатурою, ніж щоб нас за того роду невідповідне поведіння замикали до тюрм чи розстрілювали; ніж щоб парламент чи сойм мав би бути зведений до німої печатки, якої хтось вживає, щоб нею прибити підпис під свій диктат, як це є в тоталітарних краях.

Ось так треба буде нам глядіти ще не на одно, що буде нам неміло, а що може діятись цього року, коли маємо вибирати президента держави. В таких роках, як знаємо з минулого, американський політичний пульс звичайно бе в прискореному темпі. Звідси горячковість і нервовість.

Треба одначе вірити, що в цьому році, коли має відбутись рішальний бій з Гітлером, отся горячка буде звернена більше в сторону ворога, а менше в сторону наших партійних поракунків. Вибори президента, хоч які вони важні, не можуть в нічому ослабити нашого домашнього фронту.

І це є те, на що треба нам усім памятати, безогляду до якої партії хто з нас належить.

EVERYBODY SAVING 10% EVERY PAYDAY **SAVING 10% WAR BOND**

INCOME TAX

RETURNS FILLED

PETER BARTKIWReal Estate & Insurance Broker
Notary Public309 E. 14th St., New York, N. Y.
Phone: Algonquin 4-8254Office hours: 9 to 11 A.M. daily
9 AM to 6 PM Sat.**ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ****ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК**

Недуги шлунка, шкіри й нервів, загальне ослаблення, біль хребта, пухлину желез, хронічні боляки, шлункові забурення, гемороїди („пайлс“), занедужання нирок і сечевого піхура. Чоловіків і жінок лікуємо. Розсліди крові, аналіза урини й лучи експертів правдиву діагнозу й належне лікування. Приступні ціни.

Медична екзамінація \$2.00.

Dr. L. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK, N. Y.

Між 4-ою Евеною й Ірвінг Плейс.

Щоденно від 9. г. рано до 8. г. веч.
У неділі від 9. рано до 2. попол.
(28-літнє заведення)**Д-Р С. ЧЕРНОВ**

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідцтва.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST.,
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697Офісові години 10—7:30, неділі 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуговування.

X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО БУКВАРЯ В КАНАДІ.

Констабль В. Н. Рігі, що переглядав турфдомівську большевицьку - українську бібліотеку в Торонто, заявив при урядовім переслуханню, що між іншим знайдено в тій бібліотеці большевицький буквар для дітей. В цьому букварі ведено науку в такий спосіб, що, наприклад, для пояснення букви „к“ подано слово „капіталіст“, а для букви „л“ — слово „Ленін“.

МИРОН ЛІТВІН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКОУКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
нижчій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
І ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧcor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ
ПОХОРОН
і вище

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОІ
І ОКОЛИЦІ**KANAI KAIN**

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646